

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№8

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 880 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-avgustda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Smart-logistika texnologiyalarini joriy etish orqali oziq-ovqat mahsulotlarini yetkazib berish tizimini optimallashtirish (Toshkent viloyati misolida).....	14
Mavlanov Sobirjon Pardabayevich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruvning xalqaro tamoyillari asosida boshqaruv sifatini oshirish	20
Sattarov Umirzoq	
Современные банковские продукты	24
Хужамуратов Аббос Мардонович	
Amerika qo'shma shtatlarining ijtimoiy himoya tizimi.....	29
Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna	
Совершенствование рынка услуг высшего образования как фактор повышения занятости населения в условиях цифровой экономики.....	33
Ибрагимов Тимур Ибодуллаевич, Асланова Дилбар Хасановна	
Iqtisodiy fanlarni o'qitishda interaktiv metodlarning qo'llanilishi va ularning samaradorligi.....	39
Kabulov Baxram Kuzibaevich	
Korxonalarda raqobat razvedkasi tizimlarini rivojlantirishda innovatsion raqamli texnologiyalarining o'rni.....	45
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
O'zbekiston banklarida sun'iy intellekt foydalanish samaradorligini oshirish.....	51
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	
Agrar korxonalar xo'jalik faoliyatida risklarni boshqarish bo'yicha samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilishning metodologik asoslari.....	59
Baymirzaev Dilmurod Nematovich	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	66
Исомов Б. С.	
Tashish va saqlash xizmatlarini ko'rsatuvchi korxonalarda raqamli texnologiyalardan foydalanish holati.....	70
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Ijtimoiy infratuzilmani modernizatsiya qilishda DXSHning o'rni: madaniyat va sport sohasida imkoniyatlar	78
Baykalonov Jalil G'aybulloyevich	
Анализ состояния и перспективы развития активного и спортивного туризма в Узбекистане.....	93
Бойко Фарида Чингисовна, Ивонина Наталья Викторовна	
Переоценка и фальсификация стоимости имущества: международные практики, риски и пути решения.....	99
Мансурова Сайёра Бахтияровна	
Hudud sanoati tarkibiy o'zgarishlarini prognozlash usuli.....	106
Djumayev Farrux Toshmuratovich	
Углеродный след и декарбонизация промышленности Узбекистана: роль возобновляемой энергетики и международный опыт	111
Авезова Нилуфар Раббанакуловна, Ощепкова Эльвира Ахтемовна, С.М. Махмудов, А.А. Холиков, Авезова Нилуфар Раббанакуловна	
The process of developing startups based on management principles	119
Ilxamov Azizbek Yodgor o'g'li	
The impact of economic policy on non-performing loans: the case of Uzbekistan.....	126
Jalalov Mashkhurbek Gaybullo ugli	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	134
Исомов Б. С.	

Ko'p kvartirali uylarni boshqaruv organlari tomonidan aholiga sifatli xizmat ko'rsatishni qo'llab quvvatlashni takomillashtirish	138
Umarov Begzodbek Jaloldinovich	
O'zbekistonda iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishning institutsional asoslari.....	143
Fayzullayev Jonibek Negmatullayevich	
Davlat - xususiy sheriklik loyihalarining samaradorligini oshirish.....	150
Tursunov Imomnazar Egamberdiyevich, Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
O'zbekiston sug'urta bozorida hayot sug'urtasi xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari.....	155
Bazarov Zakir Xonqulovich	
Tijorat banklari likvidligini tartibga solish yo'llari.....	160
Tursunpo'latov Sohbnazar Kasimjon o'g'li, Nomozova Mohinur Maxmud qizi	
Atrof-muhit ifloslanishini kamaytirishda yashil moliya vositalarining roli: xalqaro tajriba va O'zbekiston imkoniyatlari	163
Yuldasheva Madina Tohir Qizi	
Geofazoviy ma'lumotlar asosida hududlarning farovonlik darajasini aniqlash	173
Toymasov Zufarjon Zokir o'g'li	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	179
Кучаров Абдор Сабижанович, Бобожонов Азиз Бабаханович, Алижанова Камила Тохир кизи	
Korxonalarda innovatsion jarayonlarni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	187
Narbeyeve Dilnoza Darvishaliyevna	
Development of entrepreneurship in Uzbekistan: management strategies in the context of economic reforms	192
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
Aloqa korxonalari xizmat faoliyatida diversifikatsiya qilishning ilmiy baholash usullari va ulardan foydalanish.....	197
Tursunova Mastura Taxirovna	
Developing effective marketing strategies for tourism development in Uzbekistan	204
Fayzullayev Nodirbek Baxtiyor o'g'li	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari.....	208
Yuldashev Yashnarjon Xolmirzayevich	
Yoshlar sanoat va tadbirkorlik zonalarida investitsiya loyihalarini bank kreditlari orqali moliyalashtirish.....	212
Jamalova Dilnoza Egamberdiyevna	
Цифровизации системы стратегического управления предприятий нефтегазовой отрасли Республики Узбекистан.....	217
Азимов Кабул	
Индекс устойчивости региона против бедности (poverty resilience index – pri): на примере бухарской области Республики Узбекистан (2024)	223
Мухамедова Мадинабону Мехридиновна	
Экономические аспекты внедрения цифровых технологий в полиграфии.....	230
Юсупхужаева Шахноза Музаффар кизи	
Mintaqalararo iqtisodiy hamkorlikni shakllantirish va barqaror rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	233
Sattorov R. A.	
Web3'da real vaqt ma'lumot sinxronizatsiyasi — tarmoqdagi kechikishlar va ularni kamaytirish texnologiyalari.....	240
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Tijorat banklarining likvidligini tartibga solish amaliyotining dolzarb masalalari	246
Sayfutdinov Bobur Nodirovich	
Tijorat banklarining investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	255
Yuldoshev Otabek Jovli o'g'li	

Tijorat banklarining investitsion faolligini oshirish yo'llari.....	261
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
Innovatsion yondashuvlar orqali davlat xaridlarida iqtisodiy samaradorlikni oshirish	266
Kurbonbekov Sardorbek Ravshanovich	
Hududlarda barqaror rivojlanish nazariyalarining sanoat korxonalari faoliyatiga ta'siri	270
Sadriddinov Baxtiyor Shamsiddin o'g'li	
Turizm platformalarining raqobatbardoshligini oshirishda zamonaviy kontent va raqamli marketing strategiyalarining integratsiyalashgan yondashuvi.....	277
Dadamirzayev Sarvarbek Ulug'bek o'g'li	
Bank xizmatlarida innovatsion texnologiyalarni kengaytirish yo'nalishlari.....	283
Almosova Shohista Jobirovna	
Модели организации казначейства в ведущих стран мира.....	288
Сагдиев Равшан Сайфуллаевич	
Paxta-to'qimachilik klasterlari faoliyatini nazariy jihatlar va rivojlantirish yo'llari.....	302
B.Sh.Shadmanov	
Qurilish sanoatini rivojlantirishda tabiiy resurslardan kompleks foydalanishning ahamiyati.....	307
Yuldasheva Mexrunisa Kasimjan qizi	
Yangi O'zbekistonning "Yashil" iqtisodiyoti: qiyosiy tahlilning asosiy tendentsiyalari	313
Ro'ziyeva Dilfuza Toshmurovna	
Oliy ta'limda raqamli texnologiyalarning muammolari va uni bartaraf etish yo'nalishlari.....	318
Abduraxmanova Malika Abdujaparovna	
Namangan viloyatining Farg'ona vodiysi qo'shni hududlari bilan iqtisodiy hamkorligining hozirgi holati va rivojlantiruvchi omillari	323
Sattarov R.A.	
Desentralizatsiyalangan ma'lumot almashish protokollari: IPFS, Filecoin va Arweave tahlili	328
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Transport xizmatlari ko'rsatish biznes-jarayonlarini raqamli transformasiya talablari asosida takomillashtirish.....	333
Komilov Asror Akmalovich	
Empowering the Future: Assessing the Role of Automation, Internet of Things (IoT), and Demand Management in Enhancing Energy Efficiency of Smart Grids.....	338
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanish tajribalari (xalqaro va mahalliy misollar)	345
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li	
Zamonaviy sharoitlarda uy-joy fondini boshqarishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish	352
Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Karimova Aziza A'zamiddin qizi	
Mijozlar tajribasini yaxshilashda raqamli integratsiya strategiyalari: "O'zbektelekom" AK tajribasi.....	358
Islamov Javlon Rasulovich	
Tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish mexanizmlari.....	361
Rustamov Sunnatillo Rustamovich	
Yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanish omili sifatida: Yevropa tajribasi.....	368
Turobjanov Murodjon Maxammadjanovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka erishishda kichik biznes va mahalla hamkorligi modellarini takomillashtirish	373
Murotov Nodir Xujamqulovich	
Xalqaro moliya institutlarining O'zbekiston bank sektori va iqtisodiyotiga ta'siri: YETTB faoliyati misolida tahlil.....	378
Alimov Azizbek Alievich	
Bankrotlik xavfini tahlil qilish modellari.....	386
Nasiriddinov Bahouddin Nuriddinovich	

Xizmat ko'rsatish korxonalarida sifat va samaradorlikni oshirishni takomillashtirish yo'llari.....	393
Burxonova Nargiza Mirshohid qizi	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida bank tizimi islohotlari va ularni boshqarish strategiyalari.....	400
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
“Temir yo'l transportida MHXSni joriy etishning ahamiyati va milliy standartlar bilan taqqoslama tahlili”	405
Babaxalov Norbo'ta Eshnazarovich	
Banking and financial services in the process of economic development digitalization and its advantages and security of the process	409
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, Baxanurov Oqil Odil og'li	
Kichik biznesda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	416
Abduvosit Omonboyev	
“Futurologiya va mintaqaviy iqtisodiy transformatsiya: Markaziy Osiyoda O'zbekistonning strategik senariylari”	421
Siddiqov Abdusalom Abdumalikovich	
Kichik biznes subyektlarini bank kreditlari orqali qo'llab-quvvatlashning rivojlangan xorijiy davlatlar tajribalari.....	425
Irgasheva Nigora Akbarovna	
Туристская мобильность стран персидского залива как устойчивый и перспективный источник въездного туризма в Узбекистан	434
Додиев Феруз, Голышева Елена Вячеславовна	
Turistik erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini amalga oshirish: Imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar	443
Xoliqov Dostonbek Rustam o'g'li	
Oliy ta'limda davlat-xususiy sheriklik: moliyalashtirish modelini modernizatsiya qilish yo'nalishlari.....	449
Bozorov Alisher O'zimurotovich	
Xalqaro raqamli intergatsiya, raqamlashtirish sharoitida tijorat banklari faoliyati tahlili	455
Turapov Bahromjon Alisher o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar – iqtisodiyot taraqqiyotining muhim omili.....	461
Mamatkulova Nodira Maxkamovna	
Davlat xaridlari ishtirokchilarining elektron-skoring tizimi.....	465
Mamasoliyev Abrorbek Abdug'ani o'g'li	
Qishloq xo'jalik korxonalarida melioratsiya xarajatlari xisobining muammolari va yechimlari.....	469
Baxriev Muxiddin Sheralievich	
O'zbek banklarining xarajatlar samaradorligini stoxastik chegara modelida baholash	481
Xannayev Sherzod	
Практические подходы к выявлению и оценке налоговых рисков на основе сегментации деятельности налогоплательщиков	490
Голубова Ольга Сергеевна, Элбаева Мукаддас Рашидовна	
Iqtisodiyot tarmoqlarida investitsiyalardan samarali foydalanishni tashkil etish chora-tadbirlari va investitsiyalarni jalb qilish istiqbollari.....	496
No'monjonova Muazzam Maxbubjon qizi	
Empowering the future: The impact of automation, iot, and demand management on energy efficiency in smart grids.....	501
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	
Institutsional o'zgarishlar sharoitida aholi daromadlari tarkibining oshishi va daromadlar tengsizligini kamaytirishning istiqbolli yo'nalishlari	508
Ergasheva Nafisa Baxridinovna	
Международные индексы, определяющие цифровое развитие страны	513
Талъатова Диёра Боходир кизи	

Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik instituti orqali investitsiya loiyhalarini moliyalashtirishda moliyaviy-iqtisodiy samaradorligini baholash metodologiyasi	517
Karabayev Sanjar Abdusamatovich	
Управление качеством в технологических стартапах: Баланс между скоростью и надежностью	527
Хамидуллина Гульнора Рафкатовна, Раджабов Темур Рустамович, Носиров Илхом Аббосович	
Namangan viloyatida iqtisodiy integratsiyani jarayonida eksport va import operatsiyalarining tahlili	535
Adashev Azimjon O'rinboyevich	
Korxonalarda kadrlar tayyorlash ijrosidagi mavjud muammolar va kadrlar siyosatining takomillashtirib borish xususiyatlari	541
Mamatqulov Rustam Muxammadkarimovich	
Yashirin iqtisodiyot tushunchasi, turlari va shakllanish omillari hamda uning iqtisodiyotga ta'siri.....	546
Malikov Abdulaziz Toxirjon o'g'li, S.A. Zakirova	
The purpose of assessing a person's entrepreneurial capacity is to classify their quality characteristics	562
Mansur Matkarimov, Qaxramon Madraximov, Sherjon Sherjonov, Jahongirbek Nurjonov	
Challenges in enhancing the efficient use of economic resources in agriculture within an innovative economy framework.....	568
Nodira Abdullayevna Eshquvattova	
Оценка эффективности существующих методов стратегического управления проектами	573
Мансурова Севара Мансуровна	
Создаются благоприятные условия для индивидуальных предпринимателей и самозанятых лиц	577
Батыров Фархад Бакитович	
Sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish yo'llari.....	593
Haqberdiyev Bekzod O'ktamovich	
Toshkent viloyatida metal bozorining rivojlanishi va unda kichik biznesning o'rni	600
Musayeva Shoirazimovna	
Mechanisms for ensuring employment in the services sector through the development of small business and private entrepreneurship.....	606
Turabekov Sokhibjon Sherboy ugli, Abdukhalikov Ulugbek Abdukhalikovich	
Tijorat banklarini raqamlatirish sharoitida inson resurslarini boshqarishning innovatsion yondashuvlari (BRB misolida)	611
Azimov Asrorjon Muzaffarjonovich	
The importance and current state of accounting and auditing of liabilities in enterprises	616
Khaliqnazarova Gulnaz Jalgasbay qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xotin-qizlarning barqaror bandlik darajasining ekonometrik tahlili.....	622
Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	
Moliyaviy bozor ishtirokchilari faoliyatini samarali boshqarishda innovatsion moliyaviy vosita va metodlarning qo'llanilishi.....	627
Hotamqulova Madina Sanjar qizi	
Oliy ta'limga investitsiya kiritishning asosiy shakl va mexanizmlari	631
Almardanov Ulug'bek Qudrat o'g'li	
"Yashil" iqtisodiyotning metodologik asoslari.....	635
Babakulov Bahromqul Mamatkulovich, Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, Boymurodov Jonon Komiljonovich	
O'zbekiston sharoitida davlat xaridlarini yanada rivojlantirish istiqbollari	641
Turganbaev Nursulton Bayram uli	

Tijorat banklarida jismoniy shaxslarga ko'rsatiladigan xizmatlar raqamli transformatsiyaning joriy holati tahlili	645
Qurbonov Alisher Samadovich	
Инновационные формы сотрудничества образования и индустрии для формирования компетенций в сфере устойчивого туризма: Опыт и перспективы Узбекистана.....	653
Бухарова Нигора Газиевна	
Muzey sohasida tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar nazariyasi va ularni madaniy meros va muzeyshunoslik sohasiga tatbiq etish	657
Asadova Nigora Mehridin qizi	
Internet banking adoption in Uzbekistan	661
Karimov Erkin Yusubovich	
Elektron tijorat O'zbekiston va Xitoy raqamli iqtisodiyotini rivojlantirish drayveri sifatida	665
Samedinov Timur Selyametovich	
Yuridik shaxslar birlashuvi orqali amalga oshiriladigan xufyona soliqlardan qochish sxemalarini moliyaviy instrumentlar bilan bartaraf etish yo'llari	671
To'rayev Dilshod Xasanovich	
O'zbekiston shahar ekoturizmida raqamli egizak texnologiyalarining iqtisodiy potentsiali	683
Esonboyev Baxodir Bakir o'g'li	
Yengil sanoatni rivojlanishtirishning mintaqaviy xususiyatlari	687
Fuzaylov Sarvar Abdusamatovich	
Tijorat banklarining depozit siyosatiga ta'sir qiluvchi omillar	693
Komilova Mukammal Shavkatovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini mikromoliyalashtirish bilan bog'liq muammolar	697
Tojiyev Javlonbek Rustamovich	
Ishbilarmonlik muhitini baholashning metodologiyalari tahlili	704
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Jismoniy shaxslarning daromadlariga deklaratsiya asosida soliq solish mexanzmini takomillashtirish	715
Ibragimov Zafar Ismailovich	
Yashil marketing yordamida moda sanoatida mijozlar ehtiyojini samarali qondirish.....	723
Xalilova Nafisa Komilovna	
Targetlangan iqtisodiy siyosat orqali kambag'allikka qarshi kurash	727
Baratov J.N.	
Globallashtirish sharoitida O'zbekiston iqtisodiyotining modernizatsiyasi va strategik rivojlanish yo'nalishlari	733
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li	
Sug'urta kompaniyalarining innovatsion faoliyati tahlili va moliyalashtirish samaradorligini aniqlash yo'nalishlari	738
Baxronova Shaxodat Baxshuloyevna	
Yo'lovchi tashish sohasida autsorsingni qo'llash istiqboli	744
Kaxarova Nilufar Yerkinjovna	
Ta'lim klasterlari faoliyatining barqaror taraqqiyotdagi o'rni.....	748
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Xizmatlar eksportini rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari.....	753
Alixonov Mirzoulug'bek Pahlavonjon o'g'li	
O'zbekistonda suv resurslaridan oqilona foydalanishda soliq mexanizmlari ta'sirini oshirish masalalari	759
Boymurotov Sodiq Rozziqovich	
Влияние состояния матери и факторов среды на развитие аллергии у детей грудного возраста.....	766
Закирова Бахора Исламовна	
Роль стандартов устойчивого развития МСФО в трансформации экономики тюркских стран	771
Маткаримов Давронбек Матякубович	

Sanoat korxonalarining atrof-muhitga ta'sirini baholashda iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish	776
Sarvinov Alisherovna Radjabova	
Neft-gaz sanoatida amalga oshirilayotgan investisiya loyihalarida mahalliy kontent ulushini oshirish masalalari	779
Umurzakov Jamoliddin Sherbekovich	
Sanoat korxonalarida mahsulot raqobatbardoshligini oshirish yo'nalishlari	784
Naimxonov Ma'rufxon Zokirxon o'g'li	
Qishloq xo'jaligi korxonalari monitoringida raqamli texnologiyalardan foydalanishda xorij tajribasi	788
Yusupov Nizomiddin Ro'zimurod o'g'li	
Mintaqa sanoat korxonalarining strategik marketing faoliyatining tahlili	793
Xaytboyeva Nigora Bakmatovna	
Soyabon bandlarining xorijiy investorlarni himoya qilish uchun O'zbekiston huquqiy tizimiga integratsiyalashuv zaruriyati	805
Alisherova E'zoza, N.X. Rahmonqulova	
Tadbirkorlik subyektlarini kreditlashda tijorat banklari faoliyatining zamonaviy yondashuvlari	812
Urinboyev Abrorbek Maxmudjonovich	
Temir yo'l vokzallarida qo'shimcha xizmatlarni tashkil etishni samaradorligini oshirish yo'llari	817
Iskandarov Kudrat Shuxratovich	
Tijorat banklari tomonidan kreditlash mexanizmining ilmiy jihatlar va nazariy yondashuvlari	822
Kaxxarov Ulug'bek Xalmatovich	
Международная правосубъектность МНПО: институционализация влияния неправительственных организаций в формировании международных экологических и экономических норм	827
Хидоятлов Бурхон Ғайрат ўғли, С.М. Адилходжаева	
Yengil sanoat korxonalari mahsulotlarini narxlashtirish strategiyalari	831
Ravshanbekov Oybek Rustambek o'g'li	
Yevropa ittifoqi va markaziy osiyo mamlakatlaridagi soliq siyosatining inklyuziv rivojlanishdagi o'rni va omillarining qiyosiy tahlili	837
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li	
Mintaqa turizmini rivojlantirishda raqamli marketing vositalaridan mijozlar qoniqishini kompleks baholash uslubi	846
Ilhamova Zarnigor Po'latjon qizi	
Mintaqaviy eksport samaradorligiga innovatsion yondashuvlarning ta'sir omillarini tadqiq etish	851
Ibadullayev Ergash Baqturdiyevich	
Buxoro viloyatida ichki turizmning hozirgi holati va istiqboldagi rivojlanish yo'llari	857
Azimov Otabek Xudayberdievich	
Tashqi bozorlarga integratsiyalashuv jarayonlarining mintqa iqtisodiyotining o'sishga ta'siri bo'yicha qarashlar	862
Ozodova Farida Zarif qizi	
Tijorat banklari moliyaviy barqarorligini ta'minlashni boshqarish strategiyalari	866
Madaminov Bekzod Allayarovich	
Qo'shilgan qiymat solig'i ma'murchiligini raqamlashtirishni takomillashtirish metodologiyasi jarayonlari	872
Muxammadov Nodir Karimovich	

QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH METODOLOGIYASI JARAYONLARI

Muxammadov Nodir Karimovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

mustaqil tadqiqotchi i.f.f.d. (PhD),

E-mail: nodir.muhammadov@gmail.com

ORCID ID: 0009-0008-2029-6968

Annotatsiya: O'zbekiston Respublikasi soliq tizimi ishtirokchilari — soliqchilar va soliq to'lovchilar — o'zaro munosabatlarini yanada takomillashtirish, shaffoflikni oshirish hamda yashirin iqtisodiyotni qisqartirish yo'lida raqamlashtirish muhim omil hisoblanadi. Tizimdagi soliqchilarning huquq va majburiyatlarini zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va ilg'or avtomatlashtirilgan tahlil uslublarini keng joriy etish orqali takomillashtirish, soliq solinadigan bazani kengaytirish yuzasidan tahlil olib borish hamda ta'sirchan choralar ishlab chiqish talab etiladi.

Kalit so'zlar: Soliq kodeksi, imtiyozlar va preferensiyalar, soliq solishning asosiy prinsiplari, yashirin iqtisodiyot, qo'shilgan qiymat solig'i, elektron hujjat, soliq tizimi, an'anaviy soliq, ma'lumotlar bazasi, tejamkorlik, kameral nazorat.

Abstract: Digitalization is an important factor in further improving the relationship between tax payers and tax authorities, increasing transparency and reducing the shadow economy. The rights and obligations of taxpayers in the system are improved through the widespread introduction of modern information and communication technologies and advanced automated analysis methods, and the development of effective measures to expand the taxable base.

Key words: Tax code, benefits and preferences, basic principles of taxation, hidden economy, value added tax, electronic document, tax system, traditional tax, database, savings, cameral control.

Аннотация: Цифровизация является важным фактором дальнейшего совершенствования взаимоотношений налогоплательщиков и налоговых органов, повышения прозрачности и сокращения теневой экономики. Расширение прав и обязанностей налогоплательщиков в системе достигается за счет повсеместного внедрения современных информационно-коммуникационных технологий и передовых автоматизированных методов анализа, а также разработки эффективных мер по расширению налогооблагаемой базы.

Ключевые слова: Налоговый кодекс, льготы и преференции, основные принципы налогообложения, скрытая экономика, налог на добавленную стоимость, электронный документ, налоговая система, традиционный налог, база данных, сбережения, камеральный контроль.

KIRISH

Soliqqa tortish har qanday davlatning moliyaviy siyosatining asosiy tarkibiy qismi bo'lib, daromadlarni shakllantirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'zbekistonda o'sib borayotgan iqtisodiyot sharoitida soliq to'lovchilarga xizmat ko'rsatish hamda qo'shilgan qiymat solig'i (QQS) ma'muriyati sohasida o'ziga xos chora-tadbirlar va amaliyotlar qabul qilindi. Mamlakatda soliq to'lovchilarga xizmat ko'rsatish tartibi va QQS ma'muriyatining o'ziga xos jihatlari haqida umumiy ma'lumot berish, shuningdek, soliq qonunchiligiga rioya etilishini ta'minlashda tadbirkorlik subyektlari uchun qulay muhit yaratish muhim hisoblanadi. Bundan tashqari, O'zbekistonning soliq to'lovchilarga xizmat ko'rsatish va QQS ma'muriyatiga bo'lgan yondashuvi raqamlashtirish hamda xalqaro savdodagi global tendensiyalarga mos ravishda rivojlanmoqda. Bu esa mamlakatda faoliyat yuritayotgan korxonalarning o'ziga xos xususiyatlarini va oqibatlarini har tomonlama o'rganish imkonini beradi.

Iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarni jadal rivojlantirish davrida ishlab chiqarishni texnik hamda texnologik jihatdan yangilash, yuqori texnologiyali qayta ishlash yo'nalishlarini qo'llab-quvvatlash, iqtisodiyot tarmoqlari

uchun raqobatbardosh muhitni shakllantirish, ichki va tashqi bozorlarda milliy tovarlarning raqobatbardoshligini oshirish, eksport tarkibi hamda geografiyasini diversifikatsiya qilish, shuningdek, hududlarning eksport salohiyatini kengaytirish orqali milliy iqtisodiyot barqarorligini ta'minlashga qaratilgan islohotlar faollashdi. Shu bilan birga, davlatimizda erkin bozor mexanizmlarini joriy etish, sog'lom raqobat va xususiy mulk daxlsizligini ta'minlash, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash Konstitutsiyada alohida o'rin egalladi. Bu holat mulk daxlsizligi va iqtisodiy munosabatlardagi adolat tamoyilini belgilab, demokratik islohotlarni yanada rivojlantirdi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Adabiyotlarda qo'shilgan qiymat solig'i ma'murchiligini raqamlashtirish jarayonlari bo'yicha bir qator yirik tadqiqotlar olib borilgan. OECD tomonidan ishlab chiqilgan "Tax Administration 3.0" konsepsiyasida soliq organlarini ma'lumotlarga asoslangan boshqaruvga o'tkazish, ma'lumotlar boshqaruvi, ularning sifati va kiberxavfsizlikni ta'minlash hamda sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish muhim yo'nalish sifatida ko'rsatib o'tilgan. Bu yondashuv soliq nazoratini samarali tashkil etishda real vaqt rejimida monitoring va avtomatik audit imkoniyatlarini kengaytiradi.

Rossiya va MDH mamlakatlarida olib borilgan tadqiqotlarda esa bosqichma-bosqich avtomatlashtirish va elektron hujjat aylanishi asosida soliq tushumlarini oshirish, ma'muriy xarajatlarni kamaytirish hamda soliq to'lovchilarga qulay sharoit yaratish bo'yicha tajriba to'plangan. A.A. Filipovich o'z tadqiqotida 2015–2025 yillarda olib borilayotgan raqamli transformatsiyalar soliq boshqaruvining samaradorligini oshirishda muhim omil sifatida xizmat qilayotganini ta'kidlaydi.

Yevropa Ittifoqi tomonidan qabul qilingan "VAT in the Digital Age" tashabbusi esa soliq ma'murchiligini raqamlashtirishning ilg'or modeli sifatida ko'rilmogda. Unda elektron hisob-faktura joriy etilishi, transaksiyalarni real vaqt rejimida soliq organlariga yetkazib berish, platforma iqtisodiyoti subyektlari uchun yagona hisobot mexanizmlarini joriy qilish va soliq to'lovchilarning yagona ro'yxatdan o'tishini ta'minlash kabi choralar belgilangan. Bu orqali soliq jarayonlari soddalashtiriladi, shaffoflik oshiriladi va firibgarliklarning oldi olinadi.

Elektron hisob-fakturalar va ularning real vaqt rejimida almashinuvi bo'yicha C. Kotsogiannis olib borgan tadqiqotlarda e-invoicing soliqqa rioya qilish darajasini sezilarli darajada oshirishi mumkinligi isbotlangan. Bu yondashuv soliq ma'muriyati uchun transaksiyalarni tezkor tahlil qilish va buzilishlarni erta aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, Angelos Alexopoulos va hamkorlarining tarmoqqa asoslangan mashinaviy o'rganish yondashuvi Bulgariyada qo'llanilgan va u firibgarliklarni 50 foizdan ortiq aniqlash imkonini bergan. Bu tadqiqot soliq ma'muriyati tizimida innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali nazorat samaradorligini oshirish mumkinligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi sifatida qo'shilgan qiymat solig'i ma'murchiligini raqamlashtirish jarayonlariga oid ma'lumotlar davlat soliq qo'mitasi hisobotlari, xalqaro tashkilotlar nashrlari hamda amaliy tajriba asosida yig'ildi. Olingan ma'lumotlar qiyosiy tahlil, statistik usullar va kontent tahlili yordamida o'rganilib, mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish imkoniyatlari aniqlab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qo'shilgan qiymat solig'i umumdavlat soliq turi bo'lib, ishlab chiqarish va muomala jarayonlarining barcha bosqichlarida yaratilgan qo'shilgan qiymatning bir qismini davlat budjetiga olish shaklidir. U tovar va xizmatlardan olinadigan bilvosita (egri) soliqlar tarkibiga kiradi. Birinchi marta fransuz iqtisodchisi M. Lore tomonidan 1954-yilda taklif etilgan bo'lib, 1960-yilda Koddivuar Respublikasida soliq tizimiga kiritilgan. O'zbekistonda esa 1992-yildan boshlab qo'llanila boshlandi.

Tovarlar (ishlar, xizmatlar)ni sotish va import qilish aylanmasi QQS solinadigan obyekt hisoblanadi. Sotish bo'yicha QQSga tortiladigan aylanma sotiladigan tovarlar (ishlar, xizmatlar) qiymati asosida narxlar va tariflar, aksiz solig'i inobatga olingan holda belgilanadi. QQSga tortiladigan aylanma mablag'i soliq obyektining turiga qarab maxsus usulda aniqlanadi. Masalan, ishlab chiqarilgan tovarlarning yuklab jo'natiladigan qismining qiymati, amalga oshirilgan qurilish, ta'mirlash, konstruktorlik, texnologik, qayta ta'mirlash va boshqa shunga o'xshash ishlarning qiymati QQSga tortiladi. Xizmatlar ko'rsatilganda esa transport vositalari yordamida bajarilgan ishlar qiymati, ijara, vositachilik haqi, infratuzilma, reklama va boshqa xizmatlar qiymati shu soliq obyektiga kiradi. Aksiz to'lanadigan tovarlarni QQSga tortishda uning obyektiga jo'natilgan aylanmaga aksiz solig'ining qiymati qo'shilgan holda aniqlanadi.

Hozirgi kunda qo'shilgan qiymat solig'i stavkasi 12 foiz miqdorida belgilangan (1-jadval).

1-jadval. O'zbekiston Respublikasida amal qilgan qo'shilgan qiymat solig'i stavkalari¹

t/r	Yillar	Stavka %	asoslar
1	1992	30	Buudjet parametrlari to'g'risidagi Prezident qarorlari
2	1996	17	Buudjet parametrlari to'g'risidagi Prezident qarorlari
3	1997	18	Buudjet parametrlari to'g'risidagi Prezident qarorlari
4	1999	20/15/0	Buudjet parametrlari to'g'risidagi Prezident qarorlari
5	2000	20/0	Buudjet parametrlari to'g'risidagi Prezident qarorlari
6	2019 (1-oktyabrdan)	15/0	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 26.09.2019 yildagi PF-5837-son
7	2023	12	O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi 258-moddasi

Yuqorida keltirilgan jadval ma'lumotlari asosida bir qancha xulosalar chiqarish mumkin. Jumladan, qo'shilgan qiymat solig'i stavkalarini doimiy kamaytirishga harakat qilingan va soliq to'lovchilarni qo'llab-quvvatlash uchun turli usullardan foydalanilgan.

Davlatimiz rahbarining 2022-yil 20-dekabrda Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasida "2023-yil 1-yanvardan boshlab qo'shilgan qiymat solig'i stavkasini 15 foizdan 12 foizga pasaytirish hisobidan tadbirkorlar ixtiyorida yiliga kamida 14 trillion so'm mablag' qoladi. Lekin biznes muhitini yaxshilash uchun faqat soliqni kamaytirishning o'zi yetarli emas", — deb ta'kidlab o'tilgan. Bilvosita turdagi bu soliq budjet tushumlari orasida juda katta qiyosiy salmoqqa ega. Yuqoridagi raqamlardan kelib chiqib aytadigan bo'lsak, mamlakatimiz iqtisodiyotini rivojlantirishda katta rol o'ynamoqda. QQS savdoda soliqqa tortishning muvaffaqiyatli chorasi sifatida tan olinib kelmoqda. Soliq va budjet siyosatining 2024-yilga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari tasdiqlanganligi munosabati bilan Soliq kodeksiga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 10-fevraldagi "Tadbirkorlik subyektlarini toifalarga ajratish mezonlari hamda soliq siyosati va soliq ma'muriyatchiligini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoniga asosan yangicha mexanizm va imkoniyatlar yaratilmoqda. Jumladan, soliq tekshiruvlari o'tkazishda ushbu toifalarga muvofiq monitoring tartibi soddalashtirildi. Eng kam belgilangan me'yor mikrofirmalarga, shuningdek, QQS to'lovchilariga ham tatbiq etildi. Mahsulotlar, ish va xizmatlar realizatsiyasi uchun 1 milliard so'm etib belgilangan hajm aylanmadan olinadigan soliq rejimining maksimal miqdorini belgilaydi.

2023-yil 1-apreldan boshlab tadbirkorlik subyektlariga quyidagicha imkoniyatlar yaratildi:

Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash davlat jamg'armasi hisobidan bir yilda bir marotaba o'rta tadbirkorlik subyektlariga mol-mulkni sug'urta qilish xarajatlarining 50 foizigacha, biroq bazaviy hisoblash miqdorining 20 baravaridan oshmagan qismi qoplab beriladi.

Jami daromadi 10 milliard so'mdan kam bo'lmagan tadbirkorlik subyektlari uchun davlat xaridlarida 20 foizlik kvota joriy etiladi va ushbu xaridlar doirasida budjet buyurtmachilari bilan tuziladigan shartnomalarda 50 foiz miqdorida oldindan to'lov amalga oshirilishi nazarda tutiladi. Bunda, soliq organlari tomonidan jami daromadi 10 milliard so'mdan oshgan tadbirkorlik subyektlari to'g'risidagi ma'lumotlar shakllantirilib, maxsus axborot portali orqali ma'lumot almashinuvi ta'minlanmoqda.

Qo'shilgan qiymat solig'i ma'muriyatchiligiga oid quyidagilar bekor qilindi:

Davlat xaridlarida eng yaxshi takliflarni tanlash va tender savdolarida ishtirokchilar takliflarini baholashda qo'shilgan qiymat solig'i summasi inobatga olinmaydi.

Yuqori qo'shilgan qiymatli mis mahsulotlarini eksport qiluvchi korxonalarning mahsulot ishlab chiqarish va ularni tashqi bozorga sotish bilan bog'liq xarajatlarini eksport qiymatining 6 foizigacha qoplash tartibi bekor qilindi.

Shuningdek, ishonchli soliq to'lovchilarni inson omilisiz aniqlash tizimi joriy etilmoqda. Dori vositalarining davlat sog'liqni saqlash muassasalariga bepul berilishi yoki amal qilish muddati qisqaligi sababli narxi pasaytirilgan qiymat bo'yicha realizatsiya qilinishi iqtisodiy jihatdan o'zini oqlaydigan xarajatlar (zararlar) deb e'tirof etilmoqda va mos ravishda foyda solig'ini hisoblashda chegirib tashlanishi belgilandi.

2023-yil 1-maydan boshlab tadbirkorlik subyektlariga avtomobillarga gaz to'ldirish kompressor stansiyalari va avtomobillarga gaz quyish stansiyalarida elektron o'lchash uskunolari hamda onlayn videokameralarni o'rnatish va ularni soliq organlarining axborot tizimlari bilan integratsiya qilish majburiy hisoblanadi. Shuningdek, paxta xomashyosi, g'alla yoki sholini qabul qilish va hisobini yuritish bo'yicha axborot tizimlari operatorlari ham o'z tizimlarini soliq organlarining axborot tizimlari bilan integratsiya qilishlari majburiy deb belgilandi. Barchaga ma'lumki, inson omilisiz elektron tizim yashirin iqtisodiyotning, qolaversa, korrupsiyaning oldini olishga xizmat qiladi.

1 Muallif tomonidan tuzilgan

Bugungi kunda zamonaviy xizmatlardan foydalanuvchilar soni jadal ortib bormoqda. O'tgan yilning o'zida soliq to'lovchilar tomonidan shaxsiy kabinetdan foydalanishlar soni 40,5 milliontani (2020-yilga nisbatan 1,3 barobar ko'p), yuborilgan elektron hisobvara-fakturalar soni 33,9 milliontani (2020-yilga nisbatan 1,6 baravar ko'p), onlayn nazorat-kassa mashinalari orqali ro'yxatga olingan cheklar soni 417,4 milliontani (2020-yilga nisbatan 4 baravar ko'p) tashkil etdi. Ma'lumotlarni qayta ishlash markazida giperkonvergent texnologiya joriy etildi va u axborot tizimlariga yuklama hajmini serverlararo taqsimlab, ularning uzluksiz faoliyatini ta'minlamoqda.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 22-sentabrdagi 595-son qarori bilan soliq to'lovchilarni QQS to'lovchisi sifatida maxsus ro'yxatdan o'tkazishni inson omili ta'siri cheklangan yangi tartibi joriy etildi. Bu tartibning asosiy maqsadi — insofli soliq to'lovchilarni qo'llab-quvvatlash, yashirin iqtisodiyot bilan shug'ullanadigan, qalbaki yoki ko'zbo'yamachilik bitimlarini amalga oshirishni rejalashtirgan soliq to'lovchilar bilan moliyaviy operatsiyalarning oldini olishdan iborat.

Qo'shilgan qiymat solig'i summasi bo'yicha to'lovlar soliq turi bo'yicha hisobot taqdim etilgan muddatdan so'ng 3 kun ichida davlat budjetiga o'tkaziladi. Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi ayrim toifadagi soliq to'lovchilar uchun QQS summasini to'lashning boshqa muddatlarini belgilashi mumkin. Import qilinayotgan tovarlar bo'yicha QQS summasi bojxonada rasmiylashtirilishidan oldin yoki rasmiylashtirish paytida to'lanadi.

Qo'shilgan qiymat solig'i guvohnomasi soliq to'lovchi tomonidan yuboriladigan arizaga muvofiq beriladi. Soliq to'lovchi ariza berishda Soliq kodeksining 461-moddasiga muvofiq majburiy tartibni yoki 462-moddasiga muvofiq ixtiyoriy tartibni tanlashi mumkin. Ariza yuborilgandan so'ng, Vazirlar Mahkamasining 595-son qaroriga muvofiq avtomat tarzda tekshiriladigan mezonlar asosida soliq to'lovchining soliq xavfi darajasi aniqlanadi. Agar soliq to'lovchining soliq xavfi yuqori bo'lsa, QQS guvohnomasi uchun ariza rad etiladi va bu haqda qaror shakllantirilib, soliq to'lovchining shaxsiy kabinetiga yuboriladi.

Agar soliq to'lovchining soliq xavfi o'rta yoki past bo'lsa, ariza o'rganishga olinadi va 7 ish kuni davomida soliq to'lovchining yuridik manzilida mavjudligi hamda tovar nomutanosibli holatlari tekshiriladi. Soliq inspektori tomonidan amalga oshirilgan har bir o'rganish natijalari yuklanadi. Kamchiliklar aniqlanmagan taqdirda, soliq to'lovchiga QQS guvohnomasi beriladi.

Agar soliq to'lovchi soliq organlari ma'lumotlar bazasiga ko'ra majburiy tartibda QQS to'lovchisi bo'lsa, "majburiy tartibda" ko'rinishidagi ariza hech qanday tekshiruvlarsiz qabul qilinadi va QQS guvohnomasi beriladi. Yuborilgan ariza egasining tovar nomutanosibli 7 ish kuni davomida o'rganiladi va agar kamchiliklar aniqlansa, soliq inspektori xulosasiga asosan QQS guvohnomasi vaqtincha to'xtatib turiladi (1-rasm).

1-rasm. Qo'shilgan qiymat solig'i guvohnomasi berish tartibi²

2 Rasm muallif tomonidan tuzilgan

Yuqoridagi 1-rasmdan ko'rinib turibdiki, soliq to'lovchilarga qo'shilgan qiymat solig'i maxsus guvohnomasi murakkab tizim asosida beriladi. Qo'shilgan qiymat solig'i maxsus guvohnomasi soliq to'lovchining o'ziga va u bilan birga ishlaydigan kontragentga, qo'shilgan qiymat solig'i to'lovchisiga sotib olingan tovar va xizmatlar uchun to'langan qo'shilgan qiymat solig'ini hisobga olish imkoniyatini beradi. Ushbu tartib O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 266-moddasi bilan tartibga solinadi. Shuningdek, qo'shilgan qiymat solig'i guvohnomasini olganlarning dinamik jadvali ham mavjud.

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 266¹-moddasida qo'shilgan qiymat solig'i summalarini hisobga olishning ayrim o'ziga xos xususiyatlari belgilangan. Unga ko'ra, guvohnomasi amal qilishini to'xtatib turilgan, tugatilgan yoki bekor qilingan soliq to'lovchi tomonidan haqiqatda olingan tovarlar (xizmatlar) bo'yicha to'langan (to'lanishi lozim bo'lgan) soliq summasi hisobga olinmaydi. Bunday holatlarda olingan tovarlar (xizmatlar) bo'yicha to'langan (to'lanishi lozim bo'lgan) soliq summasi uning xaridorlari tomonidan ham hisobga olinmaydi.

Agar guvohnomaning amal qilishi to'xtatib turilgan bo'lsa va bu sababli tovarlar (xizmatlar) bo'yicha to'langan (to'lanishi lozim bo'lgan) soliq summasi hisobga olinmagan bo'lsa, guvohnoma amal qilishi qayta tiklanganidan so'ng, u to'xtatib turilgan sanadan boshlab soliq to'lovchi va uning xaridorlarida qayta hisobga olinadi (tuzatiladi)³.

Tovarlarni (xizmatlarni) olish (olib kirish) chog'ida soliq to'lovchi tomonidan to'langan soliq summasi ushbu Kodeksning 266-moddasiga muvofiq quyidagi hollarda hisobga olinmaydi:

1. realizatsiya qilish bo'yicha aylanmalari ushbu bo'limga muvofiq soliq solishdan ozod etilgan tovarlarni ishlab chiqarish va (yoki) realizatsiya qilish (xizmatlar ko'rsatish) uchun mo'ljallangan asosiy vositalar, ko'chmas mulk obyektlari va nomoddiy aktivlar sotib olinganda (olib kirilganda);

2. tovarlar (xizmatlar) ushbu qismning 1-bandida ko'rsatilgan asosiy vositalarni, ko'chmas mulk obyektlarini qurish, modernizatsiya qilish, rekonstruksiya qilish, texnik jihatdan qayta jihozlash va ta'mirlash uchun sotib olinganda;

3. realizatsiya qilish bo'yicha aylanmalari soliqdan ozod etilgan tovarlar (xizmatlar) ishlab chiqarish va (yoki) realizatsiya qilish (xizmatlar ko'rsatish) uchun sotib olinganda;

4. tovarlar (xizmatlar) soliq to'lovchi bo'lmagan yuridik shaxslar yoki yakka tartibdagi tadbirkorlar tomonidan sotib olinganda;

5. vakillik xarajatlari;

6. tovarlar (xizmatlar) bepul olinganda, bundan oluvchi ular bo'yicha soliq to'lagan hollar mustasno;

6. soliq to'lovchining shaxsiy ehtiyojlari uchun foydalanishga mo'ljallangan, O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 317-moddasiga muvofiq foyda solig'ini hisoblab chiqarishda xarajatlar chegirib tashlanmaydigan tovarlar (xizmatlar) sotib olinganda⁴.

Agar soliq to'lovchi soliq solinadigan va soliq solishdan ozod etiladigan aylanmalarni amalga oshirsa, soliq solinadigan aylanmaga to'g'ri keladigan soliq summasi hisobga olish uchun qabul qilinadi.

Hisobga o'tkazilishi lozim bo'lgan soliq summasi soliq to'lovchining tanloviga ko'ra alohida-alohida usulda va (yoki) mutanosib usulda aniqlanadi.

Alohida-alohida usul bo'yicha soliq to'lovchi soliq solinadigan va soliq solishdan ozod etilgan aylanmalar uchun foydalaniladigan, olingan tovarlarning (xizmatlarning), shuningdek ular bo'yicha to'langan soliq summalarining alohida hisobini yuritadi. Bunda alohida hisobni yuritish imkoni bo'lmagan umumiy xarajatlar bo'yicha xarajatlarni ajratish mutanosib usulda amalga oshiriladi.

Mutanosib usul bo'yicha soliq to'lovchi tomonidan hisobga olish uchun qabul qilinadigan soliq summasi soliq solinadigan aylanma summasining, tovarlarni (xizmatlarni) realizatsiya qilish (soliqni hisobga olmagan holda) bo'yicha aylanmaning umumiy summasidagi joriy kalendar yil ichida o'sib boruvchi yakun bilan aniqlanadigan solishtirma miqdoridan kelib chiqib belgilanadi.⁵

Bunda soliq to'lovchilar va ularning kontragentlari faqat QQS to'lovchi guvohnomasi faol bo'lgan holatda QQS summasini hisobga olishga haqli bo'ladi. Arizalarni ko'rib chiqish muddati 7 kun qilib belgilangan, agar ariza ushbu muddatda ko'rib chiqilmasa, guvohnoma avtomatik ravishda beriladi. QQS to'lovchilarga berilgan faol holatdagi guvohnomalar har kuni avtomatik ravishda 18 ta mezon (soliq qarzi, rahbar shaxsi, hisobot taqdim etishi, manzilda joylashganligi va boshqalar) bo'yicha tahlil qilinadi. Agar soliq to'lovchi hech bo'lmaganda 1 ta mezon bo'yicha soliq xavfining yuqori darajasiga tushsa, guvohnomaning amal qilishi avtomatik ravishda vaqtincha to'xtatiladi. Shuningdek, soliq to'lovchi kamchilikni bartaraf etgan taqdirda, dastur guvohnomaning amal qilishini avtomatik ravishda tiklaydi.

Qayd etish joizki, QQS to'lovchisi guvohnomasining amal qilishi vaqtincha to'xtatilgan davrda soliq to'lovchi va uning kontragentlari QQS summasini hisobga ololmaydi. Guvohnomaning amal qilishi asosan quyidagi hollarda vaqtincha to'xtatiladi:

3 O'zbekiston Respublikasi soliq kodeksi O'RQ 136 qonun 27.12.2019

4 O'zbekiston Respublikasi soliq kodeksi O'RQ 136 qonun 27.12.2019 y

5 Ўзбекистон Республикаси солиқ кодекси ЎПҚ 136 қонун 27.12.2019 й

- soliq qarzi mavjud bo'lganda (ikki oydan ortiq muddat davomida QQS bo'yicha to'lanmagan soliq qarzi mavjud bo'lsa);

- uch oydan ortiq muddat davomida moliya-xo'jalik faoliyati amalga oshirilmaganda (mavsumiy faoliyatga ega shaxslar bundan mustasno);

- soliq xavfi yuqori bo'lgan soliq to'lovchilar toifasiga tushganda.

Bunday hollarda soliq to'lovchi tomonidan soliq xavfi yuqori bo'lishiga sabab bo'lgan holatlar va kamchiliklar bartaraf etilgach, QQS guvohnomasi qayta beriladi va faollashtiriladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-iyundagi PF-162-son Farmoniga asosan, soliq xavfining yuqori darajasiga ega soliq to'lovchilarning QQS bo'yicha maxsus ro'yxatdan o'tkazilganligi to'g'risidagi guvohnomasining amal qilishi, bu haqda soliq organlari tomonidan besh ish kuni oldin xabarnoma yuborilgandan so'ng hamda ushbu muddatda kamchiliklar bartaraf etilmagan taqdirda, to'xtatib turilishi belgilandi.

Subyektlar tomonidan QQS to'lovchisi sifatida maxsus ro'yxatdan o'tish uchun ariza taqdim etish va ushbu arizani soliq organlarida ko'rib chiqish tartibi quyidagicha:

Soliq to'lovchi ixtiyoriy yoki majburiy tartibda tanlagan holda ariza taqdim etishi mumkin. Soliq kodeksining 237 hamda 461-moddalariga asosan, QQS to'lash majburiyati yuzaga kelgan korxonalar majburiy tartibni tanlagan holda ariza topshiradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-iyundagi PF-162-son Farmoni bilan 2022-yil 1-iyuldan boshlab majburiy ravishda QQS to'lovchisi sifatida e'tirof etiladigan tadbirkorlik subyektlariga QQS bo'yicha maxsus ro'yxatdan o'tkazilganligi to'g'risida guvohnomani soliq xavfi darajasiga aniqlik kiritmasdan turib avtomatik tarzda berish tartibi joriy etildi.

Ushbu farmonga asosan, majburiy tartibda topshirilgan arizalar bo'yicha 1 daqiqa ichida avtomatik ravishda QQS guvohnomasi rasmiylashtiriladi. QQS guvohnomasi berilgach, dastur avtomatlashtirilgan tahlil tizimida soliq xavfi mezonlari bo'yicha tekshiruv o'tkazadi. Agar soliq xavfining yuqori mezonlari aniqlansa, 5 ish kuni ichida aniqlangan kamchilik sabablari va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rsatilgan holda xabarnoma yuboriladi.

Ushbu jarayonlar inson omili cheklangan holda to'liq avtomatlashtirilgan tizim orqali amalga oshiriladi. QQS to'lashga ixtiyoriy ravishda o'tmoqchi bo'lgan korxonalar ixtiyoriy tartibni tanlagan holda ariza taqdim etadi va bunda ular keyingi oyning birinchi sanasidan QQS to'lashga o'tishi mumkin bo'ladi (2-jadval).

2-jadval. Qo'shilgan qiymat solig'i guvohnomalarining berilganligi dinamikasi (mlrd.sum)⁶

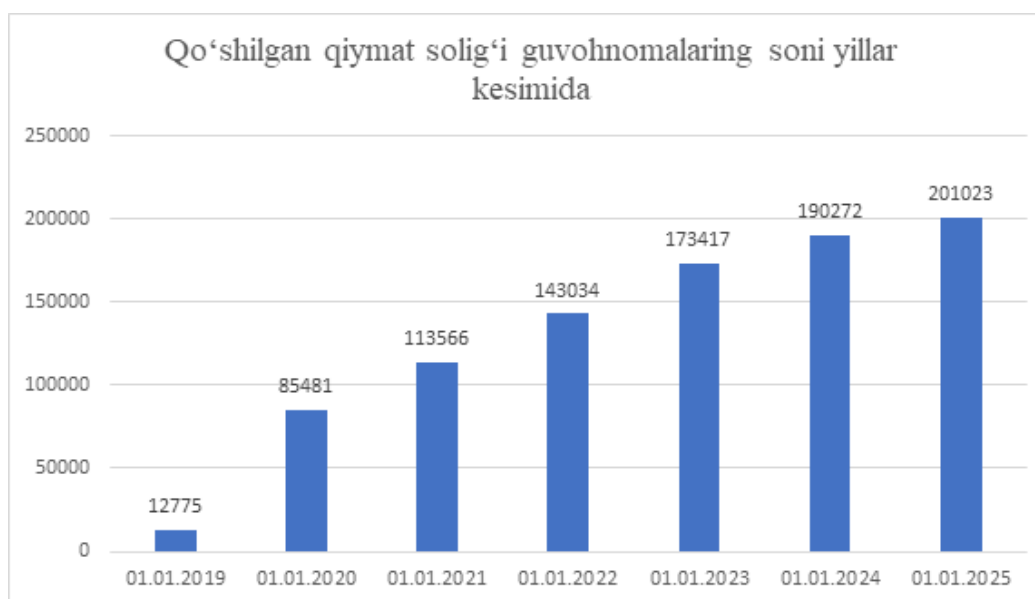
№	Xudud nomi	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025
x	Respublika bo'yicha	12 775	85 481	113 566	143 034	173 417	190 272	201 023
1	QQR	855	5 468	6 418	7 472	9 033	9 363	9 922
2	Andijon v	1 116	5 836	7 770	9 232	11 362	11 205	12 515
3	Buxoro v	664	6 444	8 456	10 243	11 824	13 029	13 137
4	Jizzax v	402	3 889	5 103	6 088	7 456	7 635	7 736
5	Qashqadaryo v	685	7 139	10 665	13 711	15 485	16 360	17 287
6	Navoiy v	429	2 754	3 714	4 927	5 966	6 550	6 707
7	Namangan v	594	4 756	6 383	8 162	9 703	10 152	10 607
8	Samarqand v	1 216	6 752	8 733	10 968	13 225	14 637	15 370
9	Surxondaryo v	776	4 445	6 327	7 659	9 060	9 380	10 101
10	Sirdaryo v	245	3 060	3 951	4 841	5 858	6 153	6 505
11	Toshkent v	889	7 043	9 237	12 187	15 161	16 411	18 476

6 Muallif tomonidan tuzilgan

12	Farg'ona v	936	6 266	8 495	10 488	13 224	14 530	15 367
13	Xorazm v	707	4 199	5 134	6 661	8 036	8 595	9 109
14	Toshkent sh	3 261	16 474	22 168	29 347	37 153	44 197	47 345
15	MRI	0	956	1 012	1 048	871	2 075	839

2-jadval ma'lumotlarini tahlil qiladigan bo'lsak, yetti yil mobaynida qo'shilgan qiymat solig'i to'lovchilari soni 12 775 tadan 201 023 tagacha ko'paygan. Bunday ko'p sonli guvohnomalarni berish juda murakkab va ko'p vaqt talab qiladigan jarayon hisoblanadi. Ushbu jarayonlarni raqamlashtirilgan tizimlar orqali amalga oshirish soliq to'lovchilar hamda soliq organi xodimlariga tezkor, shaffof va samarali ishlash imkoniyatini yaratib beradi (2-rasm).

2-rasm. Qo'shilgan qiymat solig'i to'lovchilarining faol guvohnomalarining dinamikasi⁷

Qo'shilgan qiymat solig'i guvohnomasi soliq to'lovchilar uchun muhim omillardan biri hisoblanadi. Soliq to'lovchi soliq xavfi guruhlaridan biriga kiritilgan taqdirda, soliq organi arizani ko'rib chiqib, undagi ma'lumotlarni tekshirish va tahlil qilish yakunlangandan so'ng ikki ish kuni ichida quyidagi qarorlardan birini qabul qiladi:

soliq xavfi yuqori bo'lgan soliq to'lovchilar bo'yicha — maxsus ro'yxatdan o'tkazishni rad etish to'g'risida;

soliq xavfi o'rta bo'lgan soliq to'lovchilar bo'yicha — keyingi o'n ikki oy ichida soliq nazoratining tekshiruv tadbirlarini o'tkazish sharti bilan maxsus ro'yxatdan o'tkazish to'g'risida;

soliq xavfi past bo'lgan soliq to'lovchilar bo'yicha — maxsus ro'yxatdan o'tkazish to'g'risida.

Qo'shilgan qiymat solig'i to'lovchilarini soliq organlarida maxsus ro'yxatdan o'tkazish to'g'risida qaror soliq organi rahbari yoki uning o'rinbosari tomonidan qabul qilinadi.

Agar qo'shilgan qiymat solig'i to'lovchilarini soliq organlarida maxsus ro'yxatdan o'tkazish to'g'risidagi ariza O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 595-son qarori bilan tasdiqlangan nizomning 12-bandida belgilangan muddatlarda taqdim etilgan bo'lsa hamda tovarlar (xizmatlar)ni realizatsiya qilish summasi Soliq kodeksining 461-moddasi birinchi qismi 1-bandida belgilangan miqdordan oshgan bo'lsa, soliq to'lovchi ariza taqdim etilgan oydan keyingi oyning birinchi sanasidan maxsus ro'yxatdan o'tkazilgan deb hisoblanadi.

Bunda, agar qo'shilgan qiymat solig'i to'lovchilarini maxsus ro'yxatdan o'tkazish to'g'risidagi ariza Vazirlar Mahkamasining 595-son qarori bilan tasdiqlangan nizomning 10-bandida belgilangan muddatlarda taqdim etilgan bo'lsa, Soliq kodeksining 461-moddasiga muvofiq aylanmadan olinadigan soliqni to'lash tatbiq etilmaydigan soliq to'lovchilar qo'shilgan qiymat solig'ini to'lash majburiyati yuzaga kelgan kundan maxsus ro'yxatdan o'tkazilgan deb hisoblanadi.

Soliq xavfi o'rta bo'lgan soliq to'lovchiga nisbatan soliq organi maxsus ro'yxatdan o'tkazgandan so'ng qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda soliq nazorati tadbirlarini (ko'zdan kechirish, so'rov, kameral va

⁷ Rasm muallif tomonidan tuzilgan

sayyor soliq tekshiruvlari, xodimlarning hisobotdagi va haqiqiy soniga muvofiqligini nazorat qilish) amalga oshiradi.

Maxsus ro'yxatdan o'tkazish yoki uni rad etish to'g'risidagi asoslantirilgan qarorning bir nusxasi u qabul qilingan kundan boshlab bir ish kuni ichida soliq to'lovchining shaxsiy kabinetiga yuboriladi.

Maxsus ro'yxatdan o'tkazish rad etilgan soliq to'lovchi rad etishga sabab bo'lgan holatlarni bartaraf etgandan so'ng yangidan ariza berishga yoxud rad etish to'g'risidagi qaror ustidan yuqori turuvchi soliq organiga yoki sudga shikoyat qilishga haqli⁸.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytish mumkinki, soliq ma'murchiligi jarayonlarini raqamlashtirish orqali yashirin iqtisodiyotni qisqartirish imkoniyati an'anaviy usullarga nisbatan samaraliroqdir.

Mamlakatimizda yashirin iqtisodiyot darajasini pasaytirish, tadbirkorlik faoliyatini yuritishda soliq va ma'muriy javobgarlikni qisqartirish, soliq qonunchiligi talablariga rioya qilish tartib-taomillarini avtomatlashtirish va ularni soddalashtirish ishlari jadallik bilan olib borilmoqda. Shu bilan birga, soliqqa tortish tizimi va tamoyillarini, soliq to'lovlarining amalga oshirilishini hisobga olish mexanizmini imkon qadar soddalashtirish xo'jalik yurituvchi subyektlarda to'g'ri ishlash tartibining shakllanishiga olib keladi va soliqlardan qochish holatlari kamayadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. O'zbekiston Respublikasining 2007-yil 25-dekabrda O'RQ-136-son Qonuni bilan tasdiqlangan.
2. Gadoev E.F. va b. Bilvosita soliqlar: qo'shilgan qiymat solig'i, aksiz solig'i. – Toshkent: "NORMA", 2011. – 327 b.;
3. N.K.Muxammadov "Ma'lumotlarni elektron hujjat aylanish tizimida shakllantirish orqali soliq ma'murchiligini takomillashtirish masalalari" mavzusidagi dissertatsiya ishi. Toshkent 2024 – yil, 156 bet.
4. Urmonov J.J. Tadbirkorlik sub'ektlari faoliyatini soliq mexanizmi vositasida tartibga solishni takomillashtirish masalalari. Iqtisodiyot fanlari doktori (dSc) ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya avtoreferati. -T.: BMA, 2018. -65 b.
5. Isaev F.I. "Soliq tahlili metodikasini takomillashtirish". i.f.f.d. (PhD) ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. 2019 yil. 116 bet.
6. OECD. Tax Administration 3.0: Digital Transformation of Tax Administration. – Paris: OECD Publishing, 2020. – 145 p.
7. A.A. Filipovich. Cifrovaya transformatsiya nalogovogo administrirovaniya v Rossii. – Moskva: Finansy i statistika, 2019. – 214 s.
8. European Commission. VAT in the Digital Age (ViDA). – Brussels: European Union Official Report, 2022. – 187 p.
9. C. Kotsogiannis. E-invoicing, Tax Audits and VAT Compliance. – Amsterdam: Elsevier, 2024. – 132 p.
10. A. Alexopoulos, K. Chrysafiadi, D. Sotiropoulos. Network and Machine Learning Approach to Detect VAT Fraud. – Berlin: Springer, 2021. – 256 p.

8 Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 22 сентябрдаги 595-сон қарорига 1-ИЛОВА Қўшилган қиймат солиғ'и тўловчиларини солиқ органларида қўшилган қиймат солиғ'и бўйича махсус рўйхатдан ўтказиш тартиби тўғ'рисида НИЗОМ

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>